

بهانه جنگ‌های صلیبی، که تا دو قرن، در چند نوبت، ادامه یافت، اختلاف میان مسلمانان و مسیحیان بر سر تصرف بیت‌المقدس بود. دروازه‌های بیت‌المقدس، که در قرن اول هجری به تصرف مسلمانان درآمد، تا اوایل قرن پنجم هجری، برای زیارت، به روی مسیحیان باز بود. در این اوان، مشکلاتی برای زایران مسیحی پدید آمد و سرانجام، سلاجقه، پس از استیلا بر اورشلیم، راه زیارت را بر مسیحیان بستند. در همان سال‌ها امپراتوری بیزانس نیز در معرض تهدید مسلمانان قرار گرفت و مسیحیان از مغرب‌زمین یاری خواستند و **پاپ اوربانوس دوم** پیروان خود را به جهاد و تصرف اورشلیم فراخواند.

هرچند جنگ‌های صلیبی صیغه و سابقه دینی داشت، انگیزه‌های دنیوی قوی نیز در کار بود: آوازه شهرهای پرشکوه و پرنعمت مشرق‌زمین، شوالیه‌های اروپایی را که خواهان قدرت و ثروت بودند، وسوسه می‌کرد؛ و در عین حال فرصتی برای رعایای ستم‌دیده پیش آمد که برای نجات خود از یوغ ظلم و بردگی با ستمگران همدست شوند و به مشرق و ثروت‌های آن طمع بندند.

جنگ‌های صلیبی در شرایطی درگرفت که نه در جهان اسلام وحدت و یکپارچگی وجود داشت نه در جهان مسیحی.

مسیحیان در نخستین جنگ صلیبی، در سال ۴۹۲ هـ. ق، بیت‌المقدس را به تصرف درآوردند و مملکت لاتینی اورشلیم را در قلب دنیای اسلام (در شام و فلسطین) بنیاد نهادند، و تا سال ۵۸۳ هـ. ق، که **صلاح‌الدین ایوبی** بیت‌المقدس را بازپس گرفت، برشماری از بلاد اسلامی فرمان راندند. از آن پس نیز، حکومت

آنان تا حدود صدسال دیگر، هرچند با دامنه‌ای بس محدودتر، ادامه یافت.

جنگ‌های صلیبی سرانجام با پیروزی مسلمانان پایان گرفت. در این پیروزی **عمادالدین زنگی** - فرمانروای موصل - و **پسرش نورالدین** - صاحب مصر و شام - و به ویژه **صلاح‌الدین ایوبی** هر یک به نوبه خود، نقش بزرگی داشتند. اینان موفق شدند که با تدبیر، کاردانی، شجاعت و ایمان، مسلمانان را زیر لوای خود متحد سازند. درحقیقت جنگ‌های صلیبی نقطه عطفی در زندگی اروپاییان و به طور کل در تاریخ تمدن به‌شمار می‌رود. شهرهای اروپایی در آن دوران نسبت به شهرها و مراکز تمدن پرشکوه اسلامی بس بی‌رونق بود. اروپاییان طی جنگ‌های صلیبی، با تمدن درخشان اسلامی آشنا شدند و علاوه بر غنائیم مادی، گنجینه گرانهایی از فرهنگ اسلامی به دست آوردند. بر اثر این جنگ‌ها، بنادر مهم اروپایی دریای مدیترانه پررونق گردید و زمینه مساعدی، برای رنسانس فراهم آمد.

لیکن در پی این جنگ‌ها، دوران شوم هجوم و تسلط مغول بر بخش‌هایی از جهان اسلام فرارسید که بسیاری از ذخایر فرهنگی و مادی آنها را بر باد داد و شمار فراوانی از دانشمندان و متفکران اسلامی را از میان برداشت. و بدین‌سان مراکز تمدن و فرهنگ از شرق به غرب منتقل گردید.

کتاب حاضر که ترجمه آن در سه جلد به چاپ رسیده، سعی دارد تاریخ مفصل این جنبش را که به «نهضت صلیب» معروف شده و قرن‌های یازدهم تا چهاردهم میلادی را به خود اختصاص داده، بازگوید. جلد نخست این مجموعه به چگونگی شکل‌گیری و آغاز این

جنگ‌ها از انگیزه‌های اولیه و موعظه‌های صلیبیان تا لشکرکشی به بیت‌المقدس و پیروزی اولیه آنها و شکل‌گیری پادشاهی اورشلیم و جلد دوم، تاریخ و شرح احوال دولت پادشاهی اورشلیم با روابطی که با مردم خاور نزدیک داشت، همراه با وصف جهادهای قرن دوازدهم میلادی بازگو می‌شود. در جلد سوم نیز تاریخی از دولت پادشاهی عکا و آخرین مجاهدان آن به رشته تحریر درآمده است جلد اول از پنج بخش «کتاب» و هر «کتاب» از چند فصل به شرح زیر تشکیل شده است:

کتاب اول: اماکن مقدسه مسیحیان:

فصل ۱: مکروه ویرانی

فصل ۲: فرمانروایی غیرعیسویان

فصل ۳: زوار حضرت عیسی (ع)

فصل ۴: به سوی نگون‌بختی

فصل ۵: ناسامانی در خاور

کتاب دوم: موعظه‌های صلیبیان:

فصل ۱: صلح مقدس و جنگ مقدس

فصل ۲: کلیساهای خاور و باخترا

فصل ۳: صلاهی جهاد

کتاب سوم: سفر به سوی جنگ‌ها:

فصل ۱: لشکرکشی عوام

فصل ۲: صلیبیان ژرمن

فصل ۳: شاهزادگان و امپراتور

کتاب چهارم: جنگ بر ضد ترکان:

فصل ۱: نبرد در آسیای صغیر

فصل ۲: صلیبیان و ارامنه

فصل ۳: در برابر انطاکیه

فصل ۴: در انطاکیه

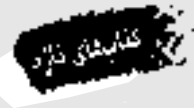
کتاب پنجم: ارض موعود:

فصل ۱: به سوی اورشلیم

فصل ۲: پیروزی صلیب

تاریخ

جنگ‌های صلیبی

○ تاریخ جنگ‌های صلیبی

○ تألیف: استیون رانسیمان

○ ترجمه: منوچهر کاشف

○ ناشر: علمی و فرهنگی، تهران، چاپ چهارم،

اسفند ۱۳۸۰، ۶۶۱، ص، ۵۵۰۰ ریال

فصل ۲: نتیجه.

در پایان جلد سوم نیز سه پیوست، به چشم می‌خورد. در ضمیمه نخست منابع دست اول آخرین لشکرکشی‌های صلیبی معرفی شده است. ضمیمه دوم حاوی مطلبی است با عنوان «حیات معنوی در کشور صلیبیان» و در ضمیمه سوم نیز تقویم تاریخی تعدادی از دولت‌های اسلامی، مناطق جغرافیایی، دودمان‌های حکومتگر، همچنین نسب‌نامه‌های پادشاهان قلمروهای اسلامی و مغولی همزمان با دوره زمانی مورد بحث آمده است. کتاب با فهرست اعلام به پایان می‌رسد.

مجموعه سه جلدی تاریخ جنگ‌های صلیبی که ترجمه فارسی آن نخستین بار در سال ۱۳۵۸ منتشر شده و چاپ سوم در سال ۱۳۷۱ و چاپ چهارم آن اکنون به طبع رسیده، از معدود آثاری است که درباره جنگ‌های صلیبی تاکنون به زبان فارسی به چاپ رسیده است. هرچند نویسنده معتقد است که «وظیفه بزرگ یک مورخ، نوشتن تاریخ است، بدین معنی که تلاش ورزد تا در کتابی جامع، رویدادها و جنبش‌های عمده‌ای را که در سرنوشت بشر تاثیر کلی داشته‌اند، از پی یکدیگر روایت کند» و از این رو به نظر می‌رسد کتاب، فاقد دیدگاه و تحلیل‌های اساسی باشد و صرفاً به ذکر رویدادهای سیاسی با دقت در بیان جزئیات مهم و تاثیرگذار پرداخته باشد، اما از آنجا که ظاهراً نویسنده در زمان تالیف کتاب (حدود ۴۰-۵۰ سال پیش) بر تالیفات و تحقیقات پیش از خود در این زمینه اشراف داشته و در کتاب خود از منابع دست اول بسیاری سود جسته و به شرح جزئیات و بیان نکات ریزی پرداخته که در واقع اثرش را حاصل جمع کارهای قبلی، به علاوه نکات پنهان و ناگفته بسیار کرده است که در حجمی بزرگ (سه جلد) به زبان فارسی، شناختی جامع از جنگ‌های صلیبی به دست می‌دهد، حائز اهمیت و شایان معرفی به نظر می‌رسد. اگرچه از مقدمه مؤلف، منابع اصلی و تعلقات غرب‌گرایانه وی می‌توان حدس زد کتاب از شائبه جانبداری به دور نباشد، لیکن اثبات این گمان، مجال کافی و محقق متخصص را می‌طلبد.

پاورقی:

۱ - کتاب تاریخ جنگ‌های صلیبی تألیف رنه گروسه (ترجمه دکتر ولی الله شادان، انتشارات فرزاد روز، چاپ اول، ۱۳۷۷) نیز تحقیق جامع و ارزشمندی است که سال‌ها بعد، کتاب رانسیمان به فارسی ترجمه شده است.

کتاب چهارم: بازگشت فرصت

- فصل ۱: زندگانی صلیبیان
 - فصل ۲: قیام نورالدین
 - فصل ۳: بازگشت امپراتور
 - فصل ۴: دامگاه مصر
- کتاب پنجم: پیروزی اسلام
- فصل ۱: یگانگی مسلمانان
 - فصل ۲: شاخ‌های حطین

این جلد نیز از دو پیوست برخوردار است. در ضمیمه اول، منابع اصلی تاریخ لاتین شرقی (یونانی) در شش گروه ۱- یونانی، ۲- لاتین، عربی، ۳- ارمنی، ۴- سریانی، ۵- سریانی، ۶- منابع دیگر آورده شده است.

پیوست دوم، مطلب کوتاهی است درباره نبرد حطین، حاوی نکات و مطالب متفاوت و جدیدتری نسبت به آنچه در متن اصلی راجع به این نبرد ذکر شده است. فهرست اعلام صفحات پایانی جلد دوم را به خود اختصاص داده است.

جلد سوم:

جلد سوم کتاب بازگوی تاریخ دولت صلیبیان (دولت پادشاهی عکا) و جهادهای صلیبی، از تاریخ احیای دولت فرنگان در روزگار سومین لشکر صلیبی تا زمان انقراض آن در یک قرن بعد، به علاوه سخنی چند درباره واپسین جلوه‌های روح جهاد است. در این جلد همچنین در باب تجارت و هنر در خاک صلیبیان، سخن رفته است. مطالب این جلد نیز در پنج «کتاب» و چندین فصل تنظیم شده که از این قرار است:

کتاب اول: جنگ صلیبی سوم

- فصل ۱: وجدان باختر
 - فصل ۲: عکا
 - فصل ۳: ریچارد شیردل
 - فصل ۴: دومین پادشاهی صلیبی
- کتاب دوم: اشتباه در راهنمایی جنگ‌های صلیبی:

- فصل ۱: جهاد علیه عیسویان
 - فصل ۲: پنجمین جهاد
 - فصل ۳: امپراتور فردریک
 - فصل ۴: نابسامانی
- کتاب سوم: مغول و مملوک:
- فصل ۱: ایلغار مغول
 - فصل ۲: سن لوئی
 - فصل ۳: مغولان در شام
 - فصل ۴: سلطان بیبرس

کتاب چهارم: پایان دولت صلیبیان:

- فصل ۱: تجارت در کشور صلیبیان
 - فصل ۲: معماری و هنر در کشور صلیبیان
 - فصل ۳: سقوط عکا
- کتاب پنجم: واپسین گفتار:
- فصل ۱: آخرین مجاهدان

فصل ۳: سرنوشت اورشلیم

فصل ۴: بنیاد پادشاهی اورشلیم.

جلد اول کتاب با دو ضمیمه به پایان می‌رسد. در پیوست اول منابع اصلی و دست اول تاریخ نخستین صلیبیان در پنج دسته معرفی شده‌اند که عبارتند از: ۱- منابع یونانی، ۲- منابع لاتین، ۳- منابع عربی، ۴- منابع ارمنی، ۵- منابع سریانی.

نویسنده در ضمیمه دوم تلاش کرده تعداد نخستین مجاهدان صلیبی را با گمانه‌زنی‌هایی، حدس بزند. در صفحات پایانی کتاب، فهرست اعلام آمده است.

جلد دوم:

نویسنده در این جلد کوشیده است طی پنج بخش («کتاب») و چندین فصل سرگذشت دولت‌های فرنگی مشرق را از جلوس سلطان بالدوین تا بازپس گرفتن بیت المقدس توسط صلاح‌الدین بازگوید.

کتاب اول: بنیانگذاری پادشاهی اورشلیم

- فصل ۱: دولت صلیبی و همسایگان
- فصل ۲: مجاهدان سال ۱۱۰۱
- فصل ۳: شاهزادگان انطاکیه
- فصل ۴: تولوز و طرابلس
- فصل ۵: سلطان بالدوین
- فصل ۶: تعادل قوا در شمال

کتاب دوم: اوج

- فصل ۱: سلطان بالدوین دوم
 - فصل ۲: نسل دوم
 - فصل ۳: امپراتور ژان
 - فصل ۴: سقوط رها (ادسا)
- کتاب سوم: جنگ صلیبی دوم
- فصل ۱: اجتماع سلاطین
 - فصل ۲: ناسازگاری مسیحیان
 - فصل ۳: ناکامی

